

ДОМНІНА І.І., здобувач
МІЩЕНКО В.А., професор

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВАРТІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ АНТИКРИЗОВОГО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Оцінка та прогнозування результатів діяльності компанії повинні забезпечити розуміння бізнесу, яке менеджмент компанії використовує для підвищення її ефективності. Оцінка стану бізнесу відбувається частіше всього по двох напрямках: фінансовому та операційному. Блок теперішнього фінансового напрямку включає показники: вартість компанії (Value); економічна додана вартість (EVA); акціонерна додана вартість (SVA); ринкова додана вартість (MVA).

Дані показники поєднують в різній мірі простоту розрахунку та можливість визначення теперішньої вартості компанії, а також дозволяють оцінювати ефективність як підприємства в цілому, так і його підрозділів у кожному окремому періоді як індикатора ефективності діяльності підприємства в цілому

Центральним інструментом системи управління, орієнтованої на максимізацію вартості, є концепція «вартості для засновників». Саме вони думають довгостроковими категоріями і повинні ефективно управляти всіма грошовими потоками компанії. З таким підходом солідарні і державні інституції (місцеві, регіональні і національні органи влади, які слідкують за ефективністю використання державного капіталу). За допомогою цієї концепції здійснюється перехід від розрахунку прибутку, орієнтованого в минуле, до розрахунку прибутку, орієнтованого в довгострокове майбутнє. Ця концепція направлена також на оцінку прибутковості окремих стратегій, бізнес-сфер та компанії в цілому, з погляду інвестора.

Ці індикатори віддзеркалюють також якість стратегічних і оперативних управлінських рішень, тобто ефективність менеджменту компанії в цілому і антикризового управління, зокрема: постійна позитивна величина цього показника свідчить про збільшення вартості компанії, тоді як негативна – про її зниження. Вартість компанії росте в тому випадку, якщо заробленого прибутку після віднімання всіх витрат з лишком вистачає на покриття витрат на використання власного (дивіденди) і позикового (відсотки) капіталу. Цей показник характеризує фінансову «результативність» компанії та використовується у системі вартісно-орієнтованого управління.

Концепція оцінки діяльності компанії за ринковими показниками може бути застосована на підприємствах з державним капіталом, які будуть функціонувати в макроекономічному середовищі з низьким відсотком

інфляції і характеризуватися своєю стабільністю, відносно постійним рівнем капітальних витрат і добре передбачуваними доходами в майбутньому.

Математичні моделі цих ринкових показників наряду з засобом визначення вартості підприємства можуть розглядатися також як інструмент управління вартістю, оскільки в них віддзеркалюються ефективність операційної (NORPLAT), інвестиційної (ROIC) і фінансової (WACC) діяльності, які, в свою чергу, залежать від інших внутрішніх факторів діяльності компанії. Ця обставина свідчить також про можливість використання їх в оперативному управлінні підприємством з метою контролю за ефективністю заходів щодо антикризового управління.

Особливість розвитку сучасних підприємств полягає в тому, що значну роль в збільшенні вартості компанії починають грати нематеріальні активи (компетенції співробітників, корпоративна культура, IT-системи, система менеджменту якості, система CRM, бренд). Якість цих активів дуже складно оцінити у вартісній формі. До того ж, вартість того або іншого нематеріального активу не можна розглядати у відриві від інших. Але сьогоденні традиційні бухгалтерські баланси не віддзеркалюють цей процес.

Для часткового вирішення цієї проблеми доцільно запропонувати наступні рекомендації стосовно інструментів стратегічного аналізу: використання принципу Парето „20/80” (концентрація на 20% найбільш значущих факторах дозволяє врахувати 80% від всього об’єму стратегічно значимої інформації); використання в максимальній мірі можливостей впровадження контролінгових заходів при наявності такого департаменту або залучення до проведення таких заходів персоналу з різних структурних підрозділів і різних рівнів в організаційній ієрархії з метою зменшення опору змінам, що дозволить також врахувати фактори, на які антикризове управління може не звернути уваги; залучати до проведення стратегічного аналізу сторонніх спеціалістів (колеги з других компаній, консультантів, фахівців консалтингових фірм) з метою доповнення зовнішнього і внутрішнього моніторингу та погляду на одні й ті ж фактори; постійний перегляд одержаних результатів тому, що в турбулентному зовнішньому середовищі реалізація антикризової стратегії потребує щоденного моніторингу.

Враховуючи той факт, що до 90% суми витрат того чи іншого продукту визначається ще на етапах його розробки, фірма зможе застосовувати наступні інструменти управління витратами: аналіз ланцюга створення цінності для клієнта; концепцію розрахунку витрат по етапах життєвого циклу продукту; концепцію розрахунку цільових витрат (Target Costing), інвестиційні розрахунки.

